

PRVNÍ A DRUHÁ FÁZE NÁRODNÍHO OBROZENÍ

- konec 18. až první polovina 19. století, celkem 4 etapy
- = proces utváření novodobého českého národa, kladení základů české kultury, zaměření se na záchranu a obnovu českého jazyka
- němčina ve městech, čeština na venkově, pohyb obyvatel nemožný až do zrušení nevolnictví → stěhování venkovanů za prací, čeština je už i ve městech
- 1780: němčina jediným úředním jazykem
- další reformy Marie Terezie a Josefa II.: povinná školní docházka, zrušení jezuitského řádu, toleranční patent (povoluje i nekatolická náboženství → nemuseli odcházet do exilu)

Periodizace

- první fáze (1774 – 1805), *obranná fáze* = *éra Dobrovského*, převládá klasicismus
- druhá fáze (1805 – 1830), *útočná fáze* = *éra Jungmannova*, převládá preromantismus
- třetí fáze (1830 – 1848), čeština je rovnocenná s němčinou, převládá romantismus
- čtvrtá fáze (1848 – 1860), měnění pohledu na svět, převládá realismus

První fáze

- vytvoření pevných pravidel češtiny → kodifikační příručka, vzor: veleslavínská čeština (ren.)
- založena Královská česká společnost nauk (předchůdce AV)

Josef Dobrovský

- narozen v Maďarsku, pohřben v Brně
- skeptický vůči rozšíření češtiny → psal německy
- zakladatel slavistiky (o slovanské kultuře a jazyce, obyvatelích)
- příručka **Základy jazyka staroslověnského** (*lat.*), domníval se, že staroslověnština byla prajazykem Slovanů (není to pravda)
- zakladatel nového pohledu na literární historii: periodizace vývoje literatury **Dějiny českého jazyka a literatury** (*něm.*)
- zakladatel spisovné jazykové formy: **Podrobná mluvnice jazyka českého** (*něm.*), něco jako kodifikační příručka
- pracoval na německo-českém slovníku

František Martin Pelcl

- barokní autor Bohuslav Balbín: **apologie** = obrana češtiny, až za NO vydána tiskem
- Nová kronika česká: měla nahradit kroniku Václava Hájka z Libočan, ta byla nepřesná – jako první na její nepřesnost upozornil **Gelasius Dobner**

Václav Matěj Kramerius

- vydavatelství a knihovna Česká expedice, místo setkávání vlastenců, tisk vlasteneckých novin

Divadlo první fáze

- divadlo **V Kotcích** (1738)
 - Kníže Honzík (první česky uvedená hra) – překlad z němčiny (chytil ptáka, raduje se že zbohatne, ne)
- divadlo **Bouda** (1786 – 1789)
 - na Václavském náměstí
 - **Václav Thám** – divadelní hry: Břetislav a Jitka, Vlasta a Šárka, ale i báseň Zpěv pijáka (*anakreontika*) → Č 345

- divadlo **Nosticovo** (1783 – dnes)
 - později Stavovské, Tylovo, dnes opět Stavovské
 - Mozart zde uvedl Dona Giovanniho
 - zde premiéra hry Fidlovačka, aneb žádný hněv a žádná rvačka
- divadlo **U Hybnerů** (česky jen chvíli)
- **Matěj Kopecký** – kočovné loutkové divadlo

Druhá fáze

Josef Jungmann

- navázal na Dobrovského, stvořil pětidílný česko-německý slovník
- obohacování slovní zásoby
- **purismus** = čištění od slov cizího původu
- Slovesnost – učebnice literatury a slohu, Historie literatury české

František Ladislav Čelakovský

- **ohlasová poezie** = záměrné napodobení lidové tvorby
- Ohlas písní českých (lyričtější, Toman a lesní panna), Ohlas písní ruských (epičtější, založený na bylinách – bohatýři) → Č 353
- **austroslavismus** = idea sjednocení slovanských národů pod Rakouskou federací

Jan Kollár

- báseň Slávy (t.j. Slovanů) dcera: je třeba najít prapůvod Slovanů: sonety až na předzpěv – tzv. časomírou, je založena na střídání krátkých a dlouhých slabik → Č 358

František Palacký

- historik, pětisvazkové Dějiny národa českého v Čechách i na Moravě (*něm.*, česky od 3. dílu)
- pozitivní popis období husitských válek

Václav Kliment Klicpera

- divadelník, existoval.

Rukopisy = RKZ

- měly dokazovat, že literatura byla stejně rozvinutá jako v cizině, povzbuzení myšlenky NO
- falzifikáty, vytvořeno V. **Hankou**, J. **Lindou**, **Horčíčkou** (vzal písmena ze starých spisů), zpochybňoval to Dobrovský a pak i Masaryk, nakonec se jejich zfalšování prokázalo
- **palimpsest** = použití starého pergamenu na nový text

Rukopis královéhradecký

- 6 lyrických, 6 epických a 2 lyrickoepické skladby
 - 1) Jaroslav: 289 veršů, o bojích křesťanů s Tatary u Šternberka → Č 351
 - 2) Záboj (a Slavoj): 260 veršů, z doby Sámovy říše, boj proti cizí armádě
- nepravost se snažil prokázat TGM, Vlček, Gebauer

Rukopis zelenohorský

- 2 skladby, údajně z 10. st., o staročeském sněmu a Libušině soudu
- inspirací pro umělce (Smetana: opera Libuše, sousoší Záboj a Slavoj od Myslbeka)